

KALBİN AFETİ HASET, MÜ’MİNİN ŞİARİ GİPTA!

YAZAR: ALİ AYKAÇ

إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

“Hasetten sakının! Çünkü haset, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi iyilikleri yiyip bitirir.”

Buhârî, Rikâk, 30; Müslim, Zühd, 9.

İletişim: **0541 934 3778** Daha fazlası için: **www.aliaykac.com**

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd; kullarının kalplerini kin, nefret ve haset gibi manevî hastalıklardan arındırmayı emreden, müminleri kardeşlik, muhabbet ve samimiyet bağıyla birbirine kenetleyen **Yüce Allah'a ﷻ mahsustur. Salât ve selâm;** ümmetine kalbi temiz tutmayı, kardeşi için de kendisi adına istediğini istemeyi öğreten, hasedi yasaklayıp gıptayı teşvik eden, güzel ahlâkın en mükemmel örneği olan **Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa'ya ﷺ** aline, ashabına ve kıyamete kadar onun izinden yürüyen bütün müminlerin üzerine olsun!

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

İnsan, yaratılışı gereği çevresindeki insanlara bakar; onların sahip olduklarını görür, hayatlarını değerlendirir ve zaman zaman kendisini başkalarıyla kıyaslar. İşte **bu kıyasın yönü, insanın kalbini ya olgunlaştırır ya da karartır.** Eğer kişi başkasının nimetine bakıp, **Rabbim bana da bunun hayırlısını nasip etsin** diyorsa bu, İslam'ın teşvik ettiği **gıpta** duygusudur. Fakat aynı nimetin o kimseden gitmesini arzuluyor, onun başarısından rahatsız oluyor ve elindekini kaybetmesini temenni ediyorsa, işte bu **hasettir.** Haset ise sadece bir duygu değil; Müslümanın kalbini kemiren, huzurunu tüketen ve Müslümanların aralarındaki kardeşlik hukukunu zedeleyen büyük bir ahlâk hastalığıdır.

Haset, ahlâk hastalığıdır; çünkü insanı, Allah Teâlâ'nın kulları arasındaki takdirine razı olmamaya

kadar götürebilir. Haset eden kimse, görünüşte bir insanın sahip olduğu nimeti kıskanıyor gibi görünse de gerçekte o nimeti lütfeden Rabbinin **hikmetli taksimini sorgulama tehlikesiyle karşı karşıyadır.** Böyle bir kalp, zamanla **şükretmek yerine yakınmayı, kanaat yerine hırsı, muhabbet yerine düşmanlığı** beslemeye başlar. Artık başkasının sevinci onu sevindirmez; başarısı onu rahatsız eder, nimeti ise gönlünü daraltır. Oysa **Müslümanın kalbi, başkasının nimetine üzülerken değil; Allah'ın kendisine ihsan ettiklerine hamdederek huzur bulur.** Bu sebeple haset, sadece kişinin iç dünyasını karartan bir duygu değil; **kardeşlik hukukunu zedeleyen, toplumsal güveni sarsan ve gönüller arasına görünmez duvarlar ören tehlikeli bir manevî afettir.** Nitekim Peygamber Efendimiz ﷺ bu tehlikeyi ümmetine şu veciz ifadeleriyle haber vermektedir: ***“Hasetten sakının! Çünkü haset, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi iyilikleri yiyip bitirir.”***¹

Bu hadis-i şerif, hasedin zararının yalnızca insanlar arasındaki ilişkilere değil, **kulun Allah katındaki amel sermayesine de dokunduğunu** göstermektedir. Nasıl ki ateş, önüne konulan odunu kısa zamanda kül hâline getirirse; **haset de kalpte biriken ihlâsı, samimiyeti ve sevapları sessizce tüketir.** Çünkü haset çoğu zaman tek başına kalmaz; arkasından **gıybeti, suizanni, çekiştirmeyi, iftirayı ve kardeşinin kusuruyla sevinmeyi** beraberinde getirir. Böylece

¹ *Ebû Dâvûd, Edeb, 44.* قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْخَطَبَ

insan, başkasının nimetinin eksilmesini beklerken farkına varmadan kendi manevî birikimini tüketmeye başlar. İşte bu sebeple İslâm âlimleri hasedi, tedavi edilmesi gereken sıradan bir duygu olarak değil; imanın nurunu zayıflatan, ahlâkı yaralayan ve kardeşlik bağlarını koparan en tehlikeli kalp hastalıklarından biri olarak değerlendirmişlerdir.

Bu sebeple Yüce dinimiz, insanın bakış açısını düzeltmeye büyük önem vermiştir. Çünkü çoğu zaman insanı mutsuz eden şey, sahip olduklarının azlığı değil; sürekli başkalarının elindekilere odaklanmasıdır. Nimetlerini unutan göz, zamanla şükretmeyi de unutur. Kalp ise kanaat yerine kıyasla beslenmeye başladığında, huzurun yerini hırs; şükrün yerini ise memnuniyetsizlik alır. İşte bunun içindir ki Resûlullah ﷺ insanın dünya nimetleri hususunda kendisinden daha aşağı durumda olanlara bakmasını tavsiye etmiş, böylece kulun Allah'ın kendisine verdiği nimetlerin farkına varmasını istemiştir. Nitekim Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmaktadır: *“Sizden biriniz, dünya nimetleri bakımından kendisinden üstün olana değil; kendisinden aşağı durumda olana baksın. Çünkü bu, Allah'ın size verdiği nimeti küçümsememeniz için daha uygundur.”*²

² Buhârî, Rikâk, 30; Müslim, Zühd, 9. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَهُوَ أَجْدَرُ أَلَّا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

Hadis-i şerif bizlere çok önemli bir hayat ölçüsü vermektedir. Çünkü **insan, gözünü sürekli kendisinden daha zengine, daha güçlüye, daha makam sahibine çevirdiğinde, elindeki nimetleri sıradan görmeye başlar.** Oysa aynı insan, kendisinden daha zor şartlarda yaşayanlara baktığında; sağlığının, ailesinin, imanının, huzurunun ve sahip olduğu nice nimetlerin aslında ne büyük bir lütuf olduğunu fark eder.

Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ

“Allah’ın, kiminizi kiminizden üstün kıldığı şeyleri temenni etmeyin.”³

İnsanların rızıkları, kabiliyetleri, makamları, servetleri ve sahip oldukları bütün nimetler ilâhî hikmetle takdir edilmiştir. Her kul farklı bir imtihan içerisindedir. Kimi mal ile, kimi fakirlikle; kimi sağlıkla, kimi hastalıkla; kimi makamla, kimi de sade bir hayatla sınanmaktadır. Dolayısıyla başkasının nimetini kıskanmak, aslında Allah Teâlâ’nın takdir ettiği hikmete razı olmamak anlamına gelir. Müslüman bilmelidir ki Rabbinin kulu üzerindeki taksimi haksızlık değil, hikmettir; eksiklik değil, imtihandır.

Bu hakikati daha derinden kavrayabilmek için şunu unutmamak gerekir ki; Allah Teâlâ’nın kulları arasındaki

³ Nisâ, 4/32.

nimetlerinin taksimi rastgele değil, sonsuz ilim ve hikmetinin bir tecellisidir. İnsan çoğu zaman sahip olamadığı nimetlere odaklanır; fakat sahip olduğu nimetlerin neden kendisine verildiğini, kendisinden esirgenenlerin ise hangi hikmete binaen verilmediğini göremez ve anlayamaz. Hâlbuki kulun bakışı sınırlı, Allah'ın ilmi ise sonsuzdur. Bu sebeple Kur'ân-ı Kerîm'de Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

*“Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlıdır;
sevdiğiniz bir şey de sizin için şerlidir. Allah bilir,
siz ise bilemezsiniz.”⁴*

Bir nimetin verilmesi de verilmemesi de ilâhî hikmetin bir parçasıdır. Nice insanlar vardır ki sahip olamadıkları bir nimetin peşinden yıllarca üzülmüş; fakat zaman geçince onun kendileri için bir felaket olacağını anlamışlardır. Nice kimseler de büyük bir musibet sandıkları hadiselerin, kendilerini daha büyük felaketlerden koruyan ilâhî bir rahmet olduğunu sonradan idrak etmişlerdir. Demek ki **Müslüman, Rabbinin takdirini kendi dar bakışıyla değil; Allah'ın sonsuz hikmetine olan güveniyle değerlendirmelidir.**

⁴ Bakara, 2/216.

İşte bütün bu hakikatler bizlere göstermektedir ki; hasedin asıl kaynağı, başkasının sahip olduğu nimetler değil, Allah Teâlâ'nın kulları arasındaki hikmetli taksimini gereği gibi idrak edememektir. İnsan, kendisine bahşedilen sayısız nimeti görmez hâle gelip nazarını sürekli başkalarının elindekilere çevirdiğinde, kalbindeki şükür duygusu zayıflamaya başlar. Şükür azaldıkça kanaat kaybolur; kanaatin kaybolduğu yerde ise kıyaslama başlar. Kıyaslama zamanla memnuniyetsizliğe, memnuniyetsizlik de hasede dönüşür. Böylece insan, Rabbinin kendisine ihsan ettiklerini değerlendirmek yerine, başkasına verilenlerle meşgul olur. Oysa Müslümanın nazarı insanların elindekine değil, Allah'ın kendi üzerindeki nimetlerine çevrilmelidir.

İslâm, insanın başkasındaki hayra imrenme duygusunu tamamen yasaklamamış; onu hasetten gıptaya dönüştürmüştür. Haset, nimetin başkasından alınmasını istemektir; gıpta ise o nimetin onda kalmasını arzu ederken, aynı hayrın Allah tarafından kendisine de verilmesini dilemektir. Bu sebeple Resûlullah ﷺ şöyle buyurmaktadır: *“Ancak iki kişiye gıpta edilir: Allah'ın kendisine Kur'ân verdiği ve onunla gece gündüz amel eden kimse ile Allah'ın kendisine mal verdiği ve onu gece gündüz hak yolunda harcayan kimse.”*⁵

⁵ Buhârî, İlim, 15; Müslim, Müsâfirîn, 266. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَهُوَ يُنْفِقُهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ.

Haset, insanı başkasının nimetiyle meşgul ederken; **gıpta, insanı kendi eksiklerini tamamlamaya sevk eder.** Haset eden kimse, sürekli başkasının elindekine göz diker; gıpta eden ise **başkasındaki güzellikleri kendisi için bir örnek ve teşvik vesilesi olarak görür.** Bu sebeple Müslümanın gayesi, başkasının nimetinin eksilmesini istemek değil; **Ya Rabbi! Bana da senin rızana ulaştıracak ilim, amel, ihlâs ve cömertlik nasip eyle.** diyebilmektir. İşte Kur'ân ve Sünnet'in inşa etmek istediği kalp terbiyesi ve İslâm ahlâkı budur.

Demek ki dinimiz İslâm'ın bizden istediği şey, başkasının elindekine göz dikmek değil; başkasındaki hayrı kendi kulluk yolculuğumuz için bir hedef hâline getirebilmektir. Çünkü gıpta, kalbi başkalarının nimetleriyle meşgul eden değil; **Allah'a daha yakın olma arzusuyla harekete geçiren bir duygudur.** Gıpta eden mümin, başkasının başarısını kıskanarak vakit kaybetmez; onu kendisi için bir muhasebe vesilesi yapar. Cömert bir kimse gördüğünde infaka koşar, güzel ahlâk sahibi bir Müslüman gördüğünde kendi ahlâkını güzelleştirmeye gayret eder. Başkasının fazileti, onda kin ve huzursuzluk değil; **amel, gayret ve kulluk şuuru** doğurur. İşte dinimiz İslâm'ın inşa etmek istediği örnek şahsiyet de budur. **Müslüman, insanların elindekine değil; Allah katındaki dereceye talip olur. Yarışını dünya nimetlerinde değil, hayırda, takvada ve sâlih amellerde yapar.**

Çünkü insanın bu dünyadaki gerçek değeri ne sahip olduğu servetle ne makamıyla ne de insanlar arasındaki şöhretiyle ölçülür. **Allah katında asıl kıymet, kulun ortaya**

koyduğu ihlâslı amel, samimi kulluk ve güzel ahlâktır. Nitekim Yüce Rabbimiz, hayatın yaratılış gayesini bizlere şu ayet-i kerimeyle haber vermektedir:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ

“Hanginizin daha güzel amel yapacağını denemek için ölümü ve hayatı yaratan O'dur.”⁶

Dikkat edilirse ayet-i kerime, ***“hanginiz daha çok amel işleyecek”*** buyurmamış; ***“hanginiz daha güzel amel işleyecek”*** buyurmuştur. Bu da göstermektedir ki Allah Teâlâ'nın nazarında önemli olan, amellerin sadece çokluğu değil; ihlâsla, ihsan şuuruyla ve O'nun rızasını gözeterek yapılmış olmasıdır. Öyleyse Müslümanın hedefi, başkasının sahip olduğu dünya nimetlerine ulaşmak değil; **Rabbinin razı olacağı daha güzel bir kul olabilmektir.** Gıpta da işte bu noktada insana yön verir; onu başkalarının nimetini kıskanmaya değil, başkalarının güzel amellerinden ilham alarak kendi kulluğunu güzelleştirmeye sevk eder.

İşte gerçek hayır yarışı budur. Mümin, bir başkasının Kur'ân'la olan bağını gördüğünde kendi Kur'ân tilavetini artırır; onun cömertliğini gördüğünde infakta daha gayretli olur; ibadetindeki ihlâsı gördüğünde kendi kulluğunu muhasebe eder. **Başkalarının faziletleri karşısında rahatsız olmak yerine, o faziletleri kendi hayatına taşımanın yollarını arar.** Çünkü bilir ki Allah'ın kullarına verdiği

⁶ Mülk, 67/2.

nimetler tükenmez; bir kulun yükselmesi, diğer kulun nasibini eksiltmez. Asıl mahrumiyet, başkasının nimetini kıskanarak ömür tüketmek; asıl kazanç ise, o nimetten ibret alıp Allah'a **daha güzel kulluk edebilme azmini** kuşanmaktır. İşte **gipta**, insanı kemale ulaştıran; **haset** ise kalbi karartan yolun adıdır. Dinimiz de bizleri, hasedin karanlığından uzaklaştırıp **hayırda yarışan, güzel amellerde örnek olmaya çalışan ve Allah'ın rızasını her şeyin üstünde tutan** müminler olmaya davet etmektedir.

Ya Rabbi! Bizlere, kardeşinin nimetine sevinmeyi, hayırda yarışmayı ve güzel amellerde birbirimize örnek olmayı nasip eyle!
Allah'ım! Bizleri, hasedin karanlığından uzaklaştırıp giptanın aydınlığında yaşayan, Senin rızanı her şeyin üzerinde tutan bahtiyar kullarından eyle! **Âmin!**

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ, **الفاتحه**